

Bijltjesdag

Christus Triumfatorkerk, 8 december 2019

Tweede zondag van Advent, afscheid Robin de Jong als diaconaal opbouwwerker

Voorganger: ds. Jaap van den Akker

Lezing: Micha 6: 1-8

Komen

- Welkomstwoord door de ouderling van dienst
- Aansteken tweede adventskaars
*Eén kaarsje brandt,
Maar kijk, er komt een lichtje bij.
Het tweede kaarsje gaat nu aan;
Een stalende toekomst voor jou en mij*
- Aanvangslied 'Als alles duister is' (Lied 598) drie keer
- Moment van Stilte
- Begroeting en bemoediging
- Psalm van de Zondag Psalm 80: 1 en 2
- Kyriegebed, afgewisseld met gezongen kyrie: 301k
- Kyrielied 'Verwacht de Komst des Heren' (Lied 439: 1 en 2)

Woord

- Met de kinderen
  - Gebed
  - Gesprek over Advent en Kerst
  - filmpje: https://www.youtube.com/watch?v=1LMbudRZk2M&feature=emb_logo
  - Lied met de kinderen: Kerstfeest is meer
- Schriftlezing: Micha 6, 1-8
- Lied: 'Wat vraagt de Heer nog meer van ons' (lied 992)
- Preek

Bijltjesdag, had ik als titel van deze dienst in de Zondagsbrief geschreven.

Bijltjesdag. Ook als titel van de opnieuw scherpe lezing uit Micha van vandaag.

Het is eigenlijk een soort rechtszaak die hier aan de gang is. Een geruchtmakende rechtszaak. God is hier de Openbaar Aanklager, die bij monde van Micha zijn requisitoir, zijn aanklacht, formuleert.

Het is wel een vreemde rechtszaak. De bergen zitten op de publieke tribune. Zij worden uitgenodigd te komen luisteren, net als de 'onwrikbare fundamenten van de aarde' wat dat ook moge zijn. Van de hoogste bergen – van het dak van de wereld - tot de fundamenten van de wereld, de heipalen van de aarde. Van boven tot onder wordt de schepping als toehoorder medeplichtig gemaakt.

De Heer heeft een geschil met zijn volk, horen we. Hij klaagt Israël aan:

De heuvels zijn als getuige opgeroepen.

En wat is de aanklacht?

Het is een simpele vraag: 'Mijn volk, wat heb ik je misdaan?'

Dat is eigenlijk geen aanklacht. Dat is een vraag. De aanklacht zit erin verborgen. De aanklacht luidt eigenlijk: jullie zijn tekort geschoten. In de retorische vraag: "Wat heb ik je misdaan", zit de aanklacht verborgen: jullie hebben *Mij* iets misdaan. Ik weet niet of dat een handig begin van een requisitoir is. Ik heb Geert-Jan Knoops nog nooit zo horen beginnen, maar toch: het mist zijn uitwerking niet. Want wat doet Micha vervolgens? Hij roept het volk ter verantwoording.

Bijltjesdag. Wat heb ik jullie misdaan, waarmee heb ik jullie zo gekweld dat jullie zo in gebreken zijn gebleven?

Antwoord Mij!!

Dat is de aanklacht. Jullie zijn in gebreken gebleven. God valt niets te verwijten:
Ik heb jullie bevrijd uit de slavernij in Egypte.

Ik heb jullie leiders gegeven om jullie de weg te wijzen, Mozes, Aaron en Mirjam.

Bij Sittim en Gilgal zijn jullie de Jordaan overgetrokken het Land van Melk en Honing in en het is Balak niet gelukt om jullie te vervloeken. Ik heb jullie een vruchtbaar land en een gezegend leven gegeven, zegt God. Ik heb jullie daarbij steeds bijgestaan! Ik heb jullie steeds gered. Dat is mijn gerechtigheid. Opkomen voor jullie toen jullie hulp nodig hadden.

En wat was jullie antwoord op mijn gerechtigheid, mijn bevrijdende optreden?

Nou?

Het was een schijnvertoning. Jullie deden maar wat. Vroom gedrag, zonder overtuiging, zonder liefde.

Wat heb ik aan brandoffers? Wat moet ik met een eenjarige stier? Doe je mij een plezier met duizend rammen? Of heerlijk geurende olie, beken vol?

Nee, natuurlijk niet. Zo kan je Mij niet gunstig stemmen. Jullie vroegen je zelfs af of je misschien een kind moest offeren, alsof ik net zo ben als de oude goden van Kanaän, als de Baäls en de Astartes zelf. Zou je dan de vrucht van je eigen schoot – je eigen vlees en bloed moeten offeren voor je eigen fouten?! Wie denk je wel dat je bent?

Wie denk je wel dat ik ben! Zou ik dat vragen?!

Micha formuleert Gods aanklacht in twee delen. Eerst de vraag: wat heb ik jullie aangedaan dat jullie op geen enkele manier thuis geven op alle liefde en energie die ik in jullie heb gestopt. En in het tweede deel geeft God alvast een weerwoord op het onvermijdelijke antwoord dat kan komen van het volk. Want het volk zal denken: “Wij hebben toch antwoord gegeven? Wij dienen U toch in de tempel. Wij offeren toch keurig de voorgeschreven offers, we eren U toch met heerlijk geurende olie. We zijn zelfs bereid ons bloed eigen kind te offeren om u goedgunstig te stemmen.

Fout, fout, fout! Zegt God in zijn aanklacht. Zijn jullie helemaal gek geworden!

Dát is niet het antwoord dat God van ons verwacht. Dat is geen begaanbare weg. Niet de gebruikelijk brandoffers, niet de overdreven hoeveelheid van 1000 rammen, en ook het belachelijke getal van tienduizend geuroffers kan een zinvol antwoord zijn op de grote bevrijdende daden van God.

En dat geldt natuurlijk helemaal voor het offer van je eerstgeborene dat het hele Oude Testament door wordt veroordeeld, maar dat toch soms werd toegepast.

Daar gaat het niet om.

Het volk had beter moeten weten. In Psalm 51 zegt God: “Ik haat jullie offers! Ik wil geen offerdieren, in brandoffers schep ik geen behagen.” Het offer voor God is een gebroken geest; een gebroken en verbrijzeld hart.” Overgave, eerbied.

“Schep, o God, een zuiver hart in mij, vernieuw mijn geest, maak mij standvastig,” zingt Psalm 51 verder.

Daar is het begin van een antwoord te vinden. Een zuiver hart.

Wat Micha hier doet is wat alle profeten doen. Het gaat niet om liturgische verplichtingen. Om uiterlijke godsdienst. Om obligate handelingen. Het gaat om wat je doet! Het ware antwoord op alles wat God ons geeft in de schepping zit hem in je levenshouding.

Dat is het derde deel van de aanklacht.

Het antwoord dat het volk aan God had moeten geven: Je weet prima wat goed is, je weet prima wat God van je vraagt: recht doen, trouw betrachten en bescheiden de weg van God gaan.

“Wees eerlijk, rechtvaardig en trouw” zo vertaalt de Bijbel in Gewone Taal, “En denk niet alleen aan jezelf, maar leef dicht bij God.”

Deze tekst van Micha is lange tijd gebruikt op Goede Vrijdag, Als aanklacht van de mens. Met de dreigende vraag gesteld bij het kruis op Golgotha. Wat heb ik misdaan? Waar heb ik het aan verdiend dat jullie mij aan het kruis nagelen?

Die vraag wordt niet alleen gesteld aan Israël. Of aan de rijke bovenlaag van Juda en Israël. Ja, Micha stel die vraag wel aan een concrete groep mensen. Maar die vraag wordt natuurlijk aan de hele mensheid gesteld. Die vraag wordt vandaag aan ons gesteld. Aan u, aan jou, aan mij. Waar is het misgegaan?

Antwoord mij!

De meeste advocaten zullen met een doorwrocht weerwoord komen.

Een uitleg over hoe het zo is gekomen.

Verzachtende omstandigheden.

Procedurale fouten. "Wij moeten toch offer brengen?"

"Had God niet wat duidelijk kunnen zeggen wat hij precies van ons wil? Hoe hadden wij dat dan moeten weten?"

Dat is niet de reactie die Micha vraagt.

Dat is niet wat God van ons vraagt.

Geen smoesjes.

Wat vraagt God dan wel?

Ik vroeg het eerder deze week aan Robin. Wat vraagt God van ons in deze zware tekst uit Micha. Zijn antwoord:

"God wordt zichtbaar in oprechtheid, in trouw, als je jezelf eens niet op de voorgrond stelt.

Al zoveel eeuwen voor Christus weet Micha ons te vertellen dat God zichtbaar wordt voor ons, dat God te vinden is, in hoe wij als mensen *handelen, doen* en *denken*. Het is niet genoeg om je voor te stellen dat God eigenhandig aan een rechtvaardige en betere wereld bouwt en dat het enige wat wij dan zouden hoeven doen, is in zo'n God te geloven.

Micha wijst er met zijn boodschap op dat het zo niet werkt. Niet alleen God, maar ook wij mensen moeten eigenhandig aan een rechtvaardige en betere wereld bouwen. Doen we dat niet, dan is God als het ware niet vertegenwoordigd. En dan is er ook geen band, geen relatie mogelijk tussen God en mens. God wendt zich dan van ons af, of wij wenden ons van hem af. Een beetje van beiden." Als we niet mee denken en meewerken met God ontstaat er geen relatie tussen God en mensen.

Als Micha vandaag de dag had geleefd zou hij misschien dit zeggen: Als mensen schieten we er niets mee op om steeds naar een ander te wijzen: 'Het is de schuld van de rijke toplaag in de wereld dat dit gebeurt, of, het is de schuld van de overheid die nooit eens luistert, of, mijn buurman heeft nog nooit een dag gewerkt en krijgt gewoon een uitkering, hoe kan zoiets?'

Als Micha nu geleefd had, zou hij hebben gezegd: Het gaat niet om schuld. Als we een schuldige zoeken voor alles wat verkeerd gaat in de wereld, dan blijf je altijd iemand vinden. Ondanks de rechtszaak waarin hij zijn boodschap verpakt.

Het gaat er uiteindelijk om hoe je *voorgaat* in gerechtigheid doen. Anders gezegd, in het goede voorbeeld geven.

Als je mensen iets wil vertellen over wie God is, of wat hij voor jou betekent, kun je dat het beste doen door in jouw verhaal, je werk, je ideeën, te laten zien dat je staat voor een betere, rechtvaardige en eerlijkere wereld. Precies zo'n wereld wenst God ook. Sterker nog, in zo'n wereld kan God als het ware ademen. Zo'n wereld ademt God. En wij ademen met Hem op.

Ik vroeg Robin wat deze tekst voor hem zelf betekent.

En dit was het mooie antwoord:

"Als ik lang en eerlijk in de eigen spiegel durf te kijken, stil word en ik stel mijzelf de vraag; Wat wil God eigenlijk van mij in dit leven? Waarom is Hij er? Als ik daar een tijd bij stil sta, weet ik het antwoord eigenlijk wel. Hij verlangt van mij dat ik iemand ben met een verhaal dat anderen helpt, een verhaal dat ik durf te vertellen en dat uitzicht geeft, toekomst. Hij wil dat ik over Hem

blijf leren, Hem blijf zoeken, en dat ik samen met Hem een weg bewandel. Een weg die moeilijk is en vol kuilen, maar het opstaan en het doorlopen, dat geeft kracht.
Ik weet wat God van mij wil omdat als ik handel vanuit liefde, eerlijkheid, vriendschap en compassie, ik Hem op die momenten dichtbij voel.”
Ik adem op. En ik voel God met me mee ademen – zie iets.
Dat is wat God van ons vraagt.
Een zuiver hart.

Een stevige tekst vandaag.

We worden door Micha voor de rechter gedaagd.

Maar het wordt geen showproces. Het wordt een tocht naar binnen. De scherpe vraag van God: Antwoord Mij!, resoneert. En dwingt je naar jezelf te kijken. Naar binnen te gaan. Op zoek naar je eigen verhaal met God. Klein en dichtbij. Een verhaal dat anderen helpt, een verhaal dat dat uitzicht geeft, toekomst. Voor je zelf, voor anderen, voor God.

Een verhaal dat ons op weg helpt. Op weg naar Kerst.

Amen.

- Muzikaal intermezzo
- Lied 'Ga stillen in den lande' (Lied 440: 1 en 3)
- Losmaking van Robin de Jong
- Gebed
- Dankwoord diaconie Duinzichtkerk en Christus Triumfatorkerk
- Lied: 'Dank, dank nu allen God' (Lied 704: 1)
- Dankgebed, voorbeden, Stil gebed, Onze Vader
- Collecte

Gaan

- Slotlied: 'Godlof! Nu is gekomen' (Lied 438: 1 en 4)
- Zegen, gevolgd door gezongen "Amen"